

การจัดการข้อมูล : คืบความรู้สู่ชุมชน

.....

การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สาธารณชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของทรัพยากรไทยเป็นภารกิจหลักของโครงการ BRT ที่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดปี พ.ศ. 2550 สรุปกิจกรรมที่ได้ดังนี้

.....

การจัดนิทรรศการขนาดใหญ่ ไดโนเสาร์เอ็กซ์โป “ที.เร็กซ์ “ซู” & ไดโนเสาร์ไทย”

โครงการ BRT ได้นำฟอสซิลไดโนเสาร์ที.เร็กซ์ที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก หรือ “SUE” จาก The Field Museum, Chicago, USA ที่ได้ประกาศตกดาไปแล้วทั่วโลกทั้งในอเมริกาและญี่ปุ่น มาจัดนิทรรศการในประเทศไทย ระหว่างวันที่ 7 กรกฎาคม-30 กันยายน พ.ศ. 2550 ที่องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ

ในโอกาสนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงาน “ไดโนเสาร์เอ็กซ์โป ที.เร็กซ์ “ซู” & ไดโนเสาร์ไทย” ในวันจันทร์ที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

การจัดนิทรรศการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกิจกรรมเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลยิ่ง ทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา และประกาศขึ้นแผนที่โลกว่า ประเทศไทยเป็นแหล่งโลกล้านปีที่ผ่านมาแห่งหนึ่ง และเคยเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของบรรพบุรุษของ ที.เร็กซ์ อีกทั้งยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ของ “ฟอสซิล” ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของการเชื่อมโยงงานวิจัยระหว่างสาขาวิชาการต่างๆ เช่น ความรู้ด้านชีววิทยา โบราณคดี ธรณีวิทยา ฯลฯ “ซู” ได้เข้าไปในห้องปฏิบัติการฟิสิกส์และคณิตศาสตร์ จึงสามารถค้นหาการเชื่อมโยงที่ยิ่งใหญ่นี้ได้ นอกจากนี้เยาวชนและประชาชนยังได้สัมผัสความอลังการของ ที.เร็กซ์ ที่ชื่อ “ซู” และได้มีโอกาสศึกษาการค้นพบที่ยิ่งใหญ่ของโลก และที่สำคัญโครงการ BRT ยังได้นำผลงานวิจัยด้านบรรพชีวินที่ได้ร่วมประสานงานในทุกแง่มุมของความหลากหลายทางชีวภาพตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ และได้สร้างผู้เชี่ยวชาญไทยหลายคนที่มีความสามารถทัดเทียมกับผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ ผลงานวิจัยภายใต้การสนับสนุนดังกล่าวมีจำนวนมหาศาล จึงถือว่าเป็นมหกรรมทางวิชาการด้านความหลากหลายทางบรรพชีวินที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในประเทศไทย จึงเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของโครงการ BRT

นอกจากความยิ่งใหญ่ของนิทรรศการ “ซู” แล้วโครงการ BRT ยังได้รับเมตริจิตจากกลุ่มปตท. ที่ได้สนับสนุนงบประมาณค่าเช่า “ซู” และยังได้บ้านที่อบอุ่นสำหรับ “ซู” ที่องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) รวมทั้งองค์กรพันธมิตรที่ร่วมจัดงานอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยโดยกรมทรัพยากรธรณี และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นิทรรศการเคลื่อนที่ (BRT-MEP)

ในช่วงที่ผ่านมา โครงการ BRT ได้จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพไปตามสถานที่ต่างๆ ดังนี้

1) ชุด “Biodiversity in I-san” เนื่องในพิธีเปิดอาคารพิพิธภัณฑ์องค์ความรู้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.สกลนคร วันที่ 22-24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 มีผู้เข้าร่วมชมประมาณ 1,000 คน เป็นการนำเสนอสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญและมีศักยภาพในภาคอีสาน ได้แก่ เห็ดหลากหลายชนิด พรรณไม้ไทยในถิ่นอีสานมากกว่า 40 ชนิด ไร่น้ำนางฟ้าสัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ และสัตว์หน้าดินกับการตรวจวัดคุณภาพน้ำ

2) ชุด “Biodiversity in Thong Pha Phum” ในมหกรรมพืชสวนโลก 2006 ตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 – 31 มกราคม พ.ศ. 2550 จ.เชียงใหม่ ผลงานวิจัยในชุดโครงการทองผาภูมิตะวันตกได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนช่วยสร้างสีสันภายในซุ้มนิทรรศการของ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) มีเรื่องราวของพืชนองปลิงห้องเรียนธรรมชาติ สิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ของโลก หายากและพบครั้งแรกในประเทศไทย รวมถึงเรื่องราวของชุมชนห้วยเขย่งกับโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติจำนวนมาก

3) ชุด “Marine Biodiversity” ในงานอนุรักษ์ห้วยทะเลไทย อ่าวขนอม น้อมเกล้าถวายพระเจ้าอยู่หัวฯ จัดโดยกลุ่มอนุรักษ์ในพื้นที่หาดขนอม จ.นครศรีธรรมราช ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 โดยโครงการ BRT ได้นำผลงานทรัพยากรทางทะเลในพื้นที่ขนอม อาทิ ห้วยทะเล ทากเปลือย กัลปังหา ไปจัดแสดง มีผู้เข้าชมประมาณ 500 คน

4) ชุด “Beautiful Plants and Animals” ในงานพฤกษาสยาม ครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 30 มีนาคม – 8 เมษายน พ.ศ. 2550 ที่ห้อง MCC Hall เดอะมอลล์ บางแค จัดแสดงพันธุ์ไม้ชนิดใหม่และสกุลใหม่ของโลก “เครือเทพรัตน์” พร้อมด้วยนิทรรศการสัตว์ไทยที่คนกรุงน้อยคนน่าจะรู้จัก อาทิ กิ้งกือไทย แยมและจิ้งเหลนไทย มีผู้เข้าชมประมาณ 20,000 คน

5) ชุด “ไม้นี้ก็ชื่อว่าน” ในงานพฤกษาสยาม ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 24 สิงหาคม – 2 กันยายน พ.ศ. 2550 ที่ห้อง MCC Hall เดอะมอลล์ บางกะปิ จัดแสดงทั้งความหลากหลายของสายพันธุ์ว่านไทย ทั้งว่านหายาก และว่านท้องถิ่น มีผู้เข้าชมมากกว่า 20,000 คน

6) ชุด “ของดีห้วยเขย่ง” จัดเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 เนื่องในวันปลูกต้นไม้ห้วยเขย่ง ที่โรงเรียนบ้านห้วยเขย่ง อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี โดยนำเสนอของดีห้วยเขย่ง อาทิ พืชและสัตว์ชนิดใหม่ของโลก ชนิดที่หายากและควรรักษาแก่การอนุรักษ์ รวมทั้งสิ่งมีชีวิตบางชนิดที่มีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 500 คน

7) ชุด “Global Warming Impact on Biodiversity” ในงานมหุ้ดโลกร้อนด้วยชีวิตพอเพียง วันที่ 5-6 มิถุนายน พ.ศ. 2550 อิมแพ็คเมืองทองธานี นำเสนอการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่มีผลต่อการกระจายพันธุ์ของงะปา ซึ่งขึ้นในป่าดิบชื้นในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

8) ชุด “ของป่าสร้างรายได้” ในงานสัมมนากระดับชาติ ป่าชุมชน : กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมของสังคมไทย วันที่ 9-10 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ตึก 50 ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นำเสนอตัวเลขมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของเห็ดโคนพร้อมกับความเชื่อและภูมิปัญญาในการอนุรักษ์เห็ดโคนของชุมชนตำบลห้วยเขย่ง มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 300 คน

9) ชุด “เศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาไทย” ในงานมหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เนื่องในสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ระหว่างวันที่ 8-19 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ไบเทคบางนา นำเสนอกิ่งกือไทยสัตว์ที่ตอบสนองแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และไม่รักกับภูมิปัญญาและการอนุรักษ์

10) ชุด “ตามล่าหาฟอสซิลสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย” ในงานไดโนเสาร์เอ็กซ์โป ที.เร็กซ์ “ซู” & ไดโนเสาร์ไทย ระหว่างวันที่ 7 กรกฎาคม - 30 กันยายน พ.ศ. 2550 ที่องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านบรรพชีวินในยุคหลังสิ้นสุดไดโนเสาร์ก้าวสู่ยุคสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมเพื่อให้มองเห็นภาพความหลากหลายในอดีตได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารทางวิชาการและกึ่งวิชาการ

ได้มีการจัดทำหนังสือและวารสารเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- 1) “การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นโดยชุมชน” โดย ผศ.ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์ ศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก นับเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานด้านป่าชุมชนโดยผู้เขียนที่มีความเชี่ยวชาญและทำงานด้านนี้มาเป็นเวลาร่วม 10 ปี
- 2) “เขานัน-ป่าเมฆ ธรรมชาติกับภาวะโลกร้อน” เป็นผลงานเล่มแรกจากผลงานวิจัยในชุดโครงการป่าเมฆ-เขานัน จ.นครศรีธรรมราช ที่เปิดเผยถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่พร้อมด้วยข้อมูลสิ่งมีชีวิตต่างถิ่นที่กำลังคุกคามและการเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับภาวะโลกร้อน
- 3) “ลมหายใจหมู่เกาะทะเลใต้” หนังสือเล่มนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลเป็นครั้งแรกของโครงการ BRT ที่หาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ จ.นครศรีธรรมราช จึงได้หยิบยกทรัพยากรทางทะเลที่สวยงามในพื้นที่มาเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ
- 4) จัดหมายข่าว BRT จำนวน 4 ฉบับ เป็นวารสารราย 3 เดือน ที่นำผลงานของนักวิจัยและนักศึกษามาเผยแพร่ โดยจัดทำเป็นบทความทั้งเรื่องยาวและเรื่องสั้นรวมกว่า 200 เรื่อง พร้อมพิมพ์เผยแพร่แจกจ่ายแก่โรงเรียนและผู้สนใจ ปัจจุบันมียอดสมัครสมาชิก BRT newsletter ประมาณ (2,000) รายชื่อ
 - 4.1) จัดหมายข่าว BRT ฉบับที่ 20 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2549 นำเสนอภายใต้หัวข้อ “ทุนทางธรรมชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย”
 - 4.2) จัดหมายข่าว BRT ฉบับที่ 21 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 นำเสนอภายใต้หัวข้อ “การประชุมวิชาการประจำปีโครงการ BRT ครั้งที่ 10”
 - 4.3) จัดหมายข่าว BRT ฉบับที่ 21 พิเศษ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 ภายใต้หัวข้อ “ชุมทรัพย์ของผาภูมิ มรดกโลกผืนป่าตะวันตก” เนื่องในการประชุมวิชาการของผาภูมิตะวันตก
 - 4.4) จัดหมายข่าว BRT ฉบับที่ 22 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 ภายใต้หัวข้อ “ฟอสซิล : หลากชีวิตโลกล้านปี”
- 5) หนังสือ “พรรณไม้ภูเรือ” โดย ศ.ดร.ประนอม จันทรโณทัย และคณะ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งโครงการ BRT สนับสนุนงบประมาณบางส่วน หนังสือเล่มนี้เป็นผลมา

จากการทำงานศึกษาด้านพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ภาคอีสานและการสนับสนุนงานวิจัยอย่างต่อเนื่องจากโครงการ BRT

6) หนังสือ “วิจัยกิ่งกือเรื่องไม่ยาก” โดย รศ.ดร.สมศักดิ์ ปัญญา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหนังสือกิ่งกือเล่มแรกที่มีเนื้อหาสาระทางวิชาการครบครัน และถือเป็นโครงการนำร่องเรื่องสัตว์เศรษฐกิจพอเพียงที่โครงการ BRT พร้อมจะตอบสนองโครงการพระราชดำริฯ

7) หนังสือ “พรรณไม้ดอกหอมพื้นเมืองที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย” โดย ดร.ปิยะ เฉลิมกลิ่น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เป็นหนังสือที่รวบรวมข้อมูลพรรณไม้ดอกหอมพื้นเมืองของไทยไว้อย่างครบถ้วนกว่า 240 ชนิด ซึ่งเป็นผลจากการสนับสนุนงานวิจัยพรรณไม้ดอกหอมพื้นเมืองอย่างต่อเนื่องตลอดจนการขยายผลต่อยอดสู่การอนุรักษ์และขยายพันธุ์

8) หนังสือ “พรรณไม้วงศ์ไม้ก่อของไทย” โดย ดร.จำลอง เพ็งคล้าย และคณะ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นับเป็นการรวบรวมผลงานวิจัยพรรณไม้วงศ์ไม้ก่อของไทยที่สมบูรณ์ที่สุด 119 ชนิด ในจำนวนนี้เป็นชนิดใหม่ของโลก 3 ชนิด และ 1 สายพันธุ์

9) ข่าว มารดาแห่งรัฐพีชของคอนซาคเนย์ โดย นายเสถียร จันทะ นักวิชาการโรงพยาบาลเวียงแก่น จ.เชียงราย ถือเป็นผลงานด้านภูมิปัญญาไทยต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพ ซึ่งเป็นงานวิจัยอีกสาขาหนึ่งที่โครงการ BRT ให้การสนับสนุน จนก่อเกิดเป็นหนังสือเล่มนี้ที่เป็นเสมือนขุมปัญญาที่คนรุ่นหลังสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้สืบไป

ข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์และเว็บไซต์

ตั้งแต่ ตุลาคม พ.ศ. 2549 - สิงหาคม พ.ศ. 2550 ข่าวของโครงการ BRT ได้ถูกเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไปตามสื่อต่างๆ ทั้งทางหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ รายการวิทยุ จดหมายข่าว และทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 โครงการ BRT ได้เริ่มพัฒนาระบบและหน้าเว็บไซต์ของโครงการฯ ใหม่ โดยสามารถเข้าชมได้ทาง <http://brt.biotec.or.th> โดยมีผู้สนใจเข้าไปค้นหาข้อมูลต่างๆ จากข้อมูลสถิติที่จัดเก็บโดยเว็บไซต์ truehits.net (<http://truehits.net>) ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 - สิงหาคม พ.ศ. 2550 ไม่ต่ำกว่า 100,000 ครั้ง จากคอมพิวเตอร์ที่เลขเครื่องต่างกัน (IP) กว่า 14,000 เครื่อง จุดเด่นของเว็บไซต์โครงการ BRT คือ การให้บริการฐานข้อมูลงานวิจัย ซึ่งได้รวบรวมงานวิจัย และงานนิพนธ์ไม่น้อยกว่า 800 เรื่อง ที่โครงการ BRT ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ฐานข้อมูลดังกล่าวจะช่วยให้ นักวิจัย นิสิต/นักศึกษา และผู้ที่มีสนใจสามารถเข้าถึงค้นข้อมูลงานวิจัยทางความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ต่อไป

